

Terra Nova Collectief

NIEUW LEVEN VOOR DE 'LIEFDESKLARINET'

Vraag een muzikliefhebber wat hem dunkt van Henri Joseph de Croes: hij zal het antwoord schuldig blijven. Toch leidde De Croes jarenlang een van Europa's toenmalige toporkesten. En dat niet alleen: hij was een componist die 'weergaloos goede symfonieën' schreef. Aldus zijn herontdekker VLAD WEVERBERGH, die tevens een vergeten muziekinstrument nieuw leven inblies: de clarinetto d'amore.

Tekst: MARGARETHA COORNSTRA
Foto's: RIKKES VOSS, CARINE DEMETER

Terra Nova betekent: nieuw land, een nieuwe wereld. In 2012 richtte Vlad Weverbergh het Terra Nova Collectief op, dat voortdurend op ontdekkingsreis is naar onbekende oorden en ontgonnen terreinen in de muziek. "Het is een grote uitdaging om iets heel nieuws te doen in een tijd waarin alles al eens is gedaan", besefte Weverbergh. "Dan heb je twee opties. Of je richt je op avant-garde, of je duikt in het verleden met de vraag: welke muziek hebben we als huidige musici nog niet gespeeld? We moeten oppassen dat concertprogramma's niet op McDonalds gaan lijken, in die zin dat je dikwijls hetzelfde repertoire tegenkomt. Wie de wereld rondreist, merkt ook dat alle luchthavens er hetzelfde uitzien, met overal dezelfde winkels."

HELSE OPDRACHT

Het recente Terra Nova-project heet *Clari d'Amore*, naar een vergeten muziekinstrument uit het einde van de 18de eeuw: de *clarinetto d'amore*, een klarinet met een donkere, bijna zwoele klank. Hoewel veel componisten ervan gecharmeerd waren, was het instrument geen voorname rol beschoren in de Europese muziek-literatuur. Het was de Amerikaanse musicoloog en klarinetkenner bij uitstek, Albert R. Rice, die er uitgebreid over publiceerde. Rice adviseert het Terra

Nova Collectief ook al sinds de oprichting in 2012. Zo ontstond een vermetel project: het nabouwen van de *clarinet d'amour* of *clarinetto d'amore*.

"Dat was een helse opdracht", aldus Vlad Weverbergh. "Simpelweg al omdat het financieel een enorme uitdaging is. Gelukkig hebben we sponsors gevonden en kregen we subsidies van de Vlaamse overheid. De tweede moeilijkheid was dat het repertoire vooralsnog beperkt is. Uit de hoeveelheid bouwers van de *clarinetto d'amore* kun je concluderen dat er veel muziek voor is geschreven, maar daarnaar moeten we nog verder onderzoek doen. Dat betekent: bibliotheken benaderen en manuscripten opvragen. We hebben er nu zo'n vijf jaar aan gewerkt, maar het blijft een fascinerende onderneming van de lange adem." Er bestonden ook *clarinetti d'amore* van Vlaamse makelij; zo werden ze onder meer gebouwd door Franciscus Rottenburgh in Brussel en bij Tuerlinckx in Mechelen. Van beide makers is er nu een instrument nagebouwd. Frappant is dat Terra Nova de herleving van de *clarinetto d'amore* kon koppelen aan een vergeten Vlaams componist: Henri Joseph de Croes (1758-1842). "Hij was Brusselaar van geboorte en werd kapelmeester aan het hof van Regensburg", vertelt Weverbergh. "Regensburg had evenals Mannheim een vooraanstaand orkest, doordat de prinsen Von Thurn und Taxis daar een politiek centrum hadden. En politieke invloed ging in de 18de eeuw meteen samen met kunst als uithangbord. Zo ook bij de Esterházy's, waar Haydn in dienst was. We kennen de naam Esterházy nu alleen nog als die van Haydn's werkgever, maar de familie had ook grote politieke verdiensten. En Regensburg had destijds een toporkest, met maar liefst 42 musici; tweemaal zo groot als het ensemble waarmee Haydn bij Esterházy werkte."

VERGETEN GERAAKT

Terra Nova komt met een dubbel-cd met muziek van De Croes. "De ene cd bevat verstrooiende kamermuziek, miniaturen van elk 2 à 3 minuten lang. Sommige melodieën daarvan zouden zó uit Mozarts *Figaro* weggelopen kunnen zijn! Op de andere cd staan twee symfonieën en een fagotconcert. Want we willen De Croes ook als serieus symfonisch componist belichten. Je krijgt immers al gauw vergelijkingen met grootheden als Haydn. En die symfonieën van De Croes zijn zo weergaloos goed, dat ze die vergelijking glansrijk doorstaan."

Hoe kan hij dan zo vergeten zijn geraakt? Weverbergh: "Tja, dat is nu eenmaal een aspect van de muziekgeschiedenis: of iemand beroemd wordt, hangt niet alleen af van persoonlijke kwaliteiten. Er zijn veel meer factoren, waaronder toeval. Waar was diegene werkzaam? Hoe reageerde men in die tijd? Hoe evolueerde de politieke situatie? Waren er invloeden van oorlog? Enzovoorts." Als voorbeeld noemt hij Joseph Haydn, begonnen als koorknaapje van de Stephansdom in Wenen. "Eigenlijk zou hij als puber gecastreerd worden, om zijn stem voor het koor te bewaren. Twee uur van tevoren kwam zijn vader naar Wenen en wist die operatie nog net te verhinderen. Toen stond Haydn als

De clarinetto d'amore

Paspoort VLAD WEVERBERGH

Geboren: 24 februari 1977 te St. Agatha, Berchem

Carrière: Student klarinet bij Walter Boeykens aan Koninklijk Conservatorium Antwerpen. In 2000 eindexamen summa cum laude. Lector Kamermuziek aan hetzelfde conservatorium tot 2002. Docent Kamermuziek aan de Kunsthumaniora Antwerpen. Hoofdvakdocent basklarinet aan het Koninklijk Conservatorium. Oprichter Terra Nova Collectief

17-jarige dus wel op straat en heeft jarenlang in armoede op een zolderkamertje geleefd, voordat hij een baan kreeg als kapelmeester. Maar als zijn vader twee uur later in Wenen was aangekomen, was hij altijd koorzanger gebleven en hadden we nooit van de componist Haydn gehoord. Evenzo mogen we niet vergeten dat Bach bij zijn benoeming tot cantor in Leipzig eigenlijk de derde keus was van de sollicitatiecommissie. In de 19de eeuw was hij al totaal vergeten, totdat Mendelssohn zijn *Matthäus-Passion* uitvoerde. Een grootheid als Vivaldi is pas in de 20ste eeuw echt herontdekt. En nu zijn wij als Terra Nova Collectief de eersten die het werk van De Croes onder het stof vandaan hebben gehaald. Een hele eer." «

Meer informatie:
www.terranovalcollective.com